

Globální vzdělávání na Fairtradových školách

Zajímá vás, jak funguje globální rozvojové vzdělávání (GRV) na Fairtradových školách? Pak je tento materiál právě pro vás! Nás v NaZemi to taky zajímalo. Cílem bylo jednak získat informace a zpětnou vazbu od zapojených škol, ale také konkrétní tipy a inspirace, které by mohly být užitečné pro školy mezi sebou navzájem.

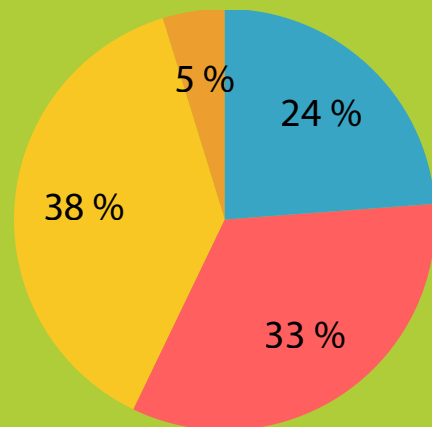
Informace jsme získali z dotazníku, který byl zaslán na celkem 30 škol (ZŠ, SŠ, žadatelé i držitelé titulu) a z následných telefonických rozhovorů s koordinátory a koordinátorkami řídicích skupin. Dotazník vyplnilo celkem 21 škol, s osmi z nich byl poté realizován rozhovor. Ze získaných informací jsme poté vygenerovali čtyři oblasti. Ty najdete zde rozpracované. U každé z nich najdete shrnutí a doporučení, která mohou být inspirací pro vaši práci.

„Jako pedagogové vnímáme nutnost upozorňovat na situaci v celém světě, vliv našeho chování na ostatní části světa. Zapojení studenti oceňují společně strávený čas, je fajn otevírat témata, na které při běžné výuce nemáme tolik času.“

ZŠ a MŠ Kukleny, Hradec
Králové

1) JAK FUNGUJEME JAKO ŘÍDICÍ SKUPINA?

Shrnutí: Na ZŠ stojí řídicí skupiny často na aktivitě a iniciativě pedagogů a pedagožek, na SŠ je znát více aktivity ze strany studentů a studentek. Pokud se pedagogové sami postaví do role tahouna řídicí skupiny, který určuje směr a aktivity, je pro další členy a členky (zejména mladší děti) těžší uplatňovat svůj vliv – přicházet s vlastními nápady a iniciativami. Ze zkušenosti se ale ukazuje, že i na ZŠ mohou hrát děti velmi aktivní roli, pokud dostanou dostatek prostoru a adekvátní podporu. To je patrné také z toho, jak jednotlivé řídicí skupiny přistoupily k vyplnění dotazníku.

Jak školy přistoupily k zodpovězení otázek a vyplnění dotazníku:

- Vyplnil sám pedagog či pedagožka
- Vyplnil pedagog či pedagožka ve spolupráci se studenty
- Vyplnili studenti a studentky ve spolupráci s pedagogy
- Vyplnil sám student

„Ve škole jsme propojeni se žákovským parlamentem a akce připravujeme a organizujeme společně.“

ZŠ Sychrov Vsetín

Doporučení: Řídicí skupiny na Fairtradových školách jsou ideálním nástrojem pro zvyšování participace studentů a studentek – vytváření prostoru pro jejich uvědomělé ovlivňování dění ve škole i v komunitě. Participace může mít několik úrovní, na nejvyšší úrovni mají studenti i pedagogové rovnocennou pozici, nápady přichází od dětí, ty vtahují

do rozhodování i dospělé – vzniká opravdové partnerství. Pokoušejte se zvyšovat míru zapojení studentů a studentek ve fungování řídicí skupiny. Vytvářejte podmínky pro to, aby byly hlasy pedagogů i pedagožek a studentů i studentek zastoupeny rovnoměrně a jejich reálné zapojení, iniciativa a podíl na rozhodování byl vyrovnaný.

2) PROČ JSME NEBO CHCEME BÝT FAIRTRADOVOU ŠKOLOU?

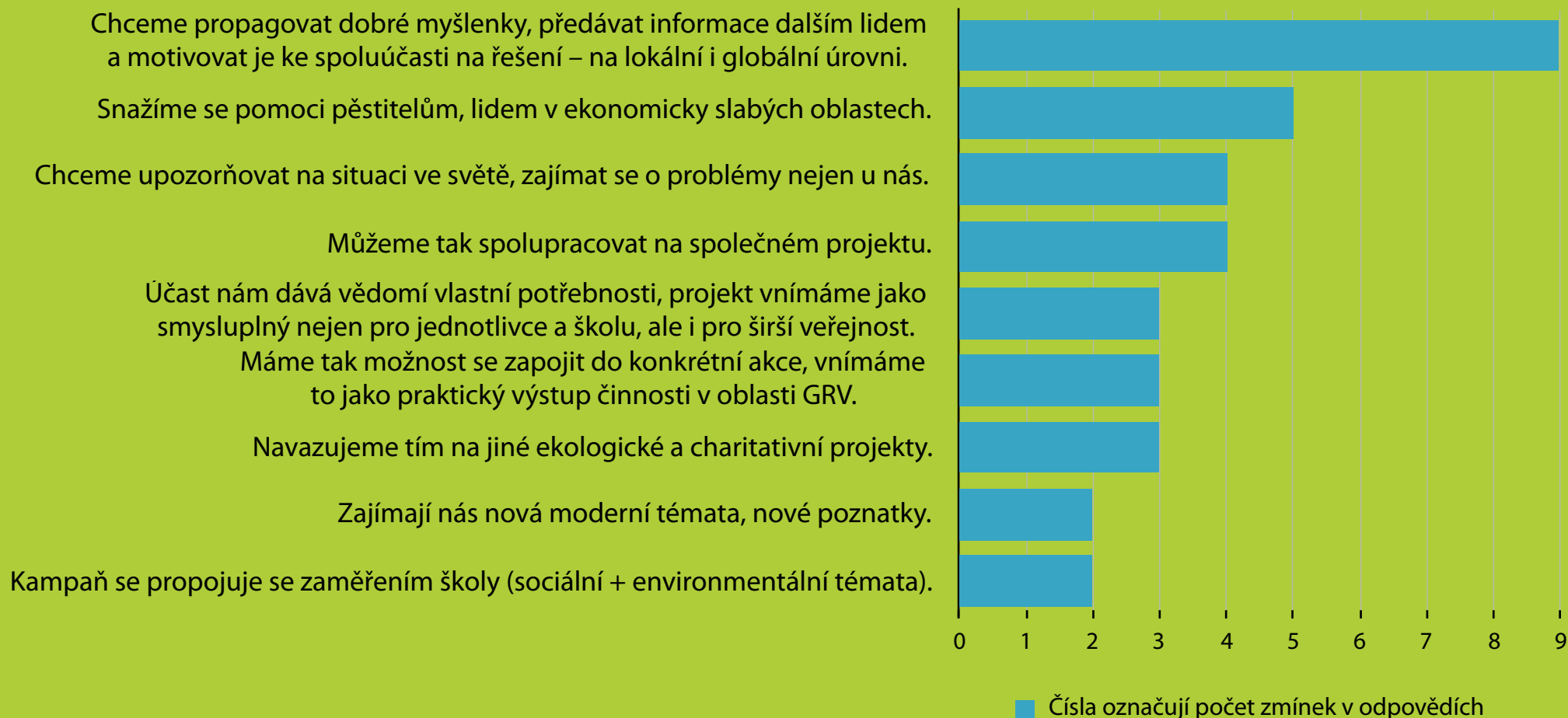
Shrnutí: Nejčastější motivací je propagování fair trade jako „dobré myšlenky“, která umožňuje se spolupodílet na řešení problému. Často je to také pomoc pěstitelům a informování o situaci ve světě nejen v rámci školy, ale také širší komunity. Zapojené školy také oceňují možnost spolupráce na společném projektu a zapojení do konkrétní akce. Školy zapojením do kampaně také často navazují na jiné projekty nebo specializaci školy.

Doporučení: Pokud jste tak ještě neudělali, zkuste si v rámci setkání řídicí skupiny prodiskutovat a formulovat, proč vlastně chcete být či jste Fairtradovou školou. Můžete společně hledat odpovědi např. na tyto otázky: *Proč jsme se připojili? Co nám to přináší jako jednotlivcům? Co to přináší škole? Čeho chceme dosáhnout? Sdílení a vyjasnění vašich motivací a očekávání vám může pomoci při plánování vaší činnosti, vymýšlení i realizaci akcí. A také se možná dozvíte něco nového o sobě navzájem!*

„Naší motivací je pomoc pěstitelům, titul škole přináší odpovědnost za životy někoho jiného, vědomí, že jsme potřební. Chceme o možnostech, které fair trade přináší, říct co největšímu počtu lidí...“

Gymnázium Uherský Brod

Jaké jsou motivace škol pro účast v kampani:

3) CO JE PRO NÁS V GRV DŮLEŽITÉ?

Shrnutí: Asi není překvapením, že v odpovědích nejvíce rezonovala témata jako fair trade, světový obchod a pracovní podmínky. Všechna ostatní zmiňovaná témata však s GRV také korespondují a jsou jeho důležitou součástí. Zaměření na konkrétní dovednosti, postoje a hodnoty zmiňovala cca polovina škol.

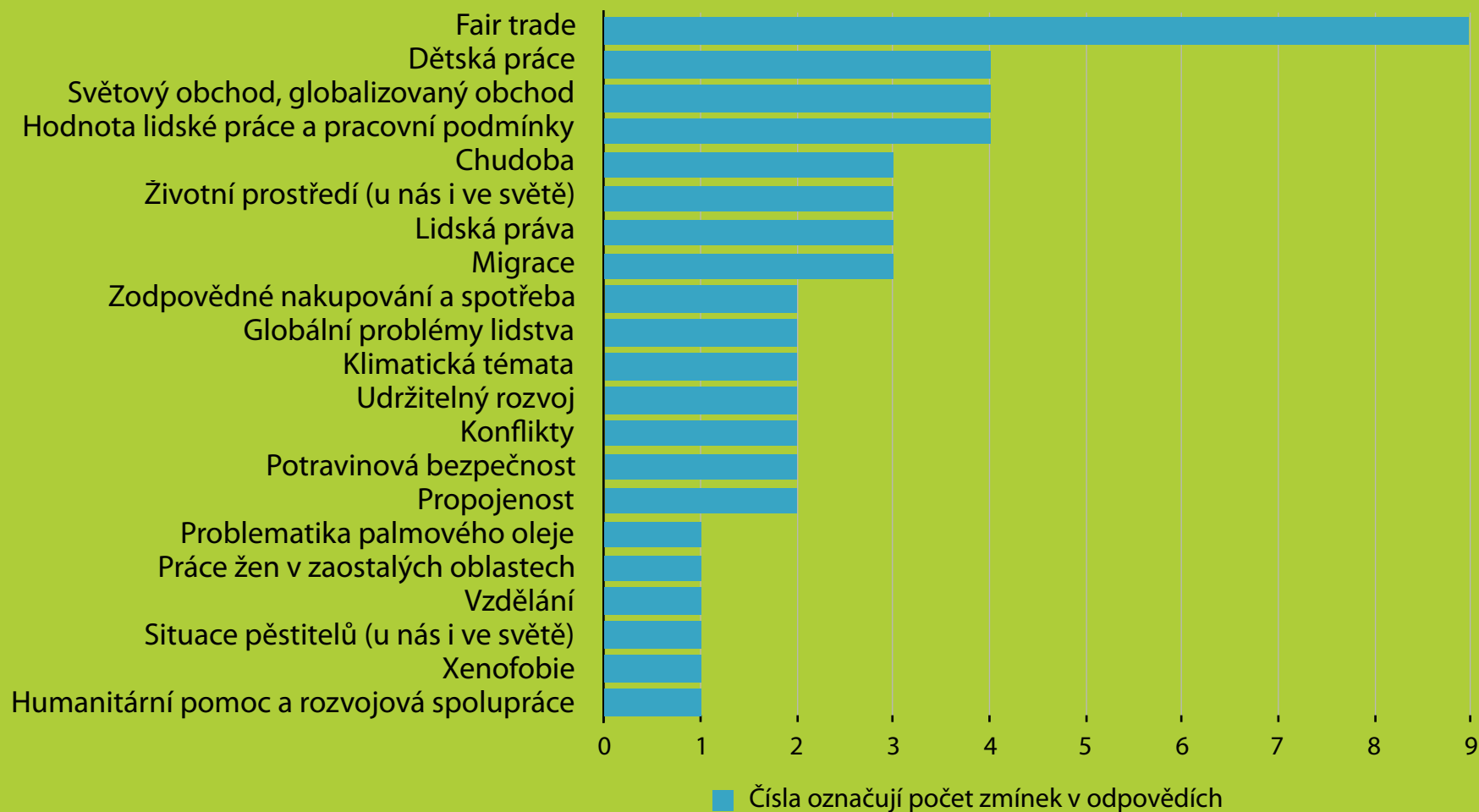
Doporučení: Při přípravě vzdělávacích akcí nebo plánování výuky se zaměřujte nejen na témata, ale také na dovednosti, které chcete rozvíjet a hodnoty a postoje, které chcete posilovat. Nabídněte škálu témat a oblastí, které lze v GRV obsáhnout – není nutné se zaměřovat jen na fair trade a příbuzná témata. To by mohlo motivovat i dosud nezapojené studenty a studentky či pedagogy a pedagožky.

V NaZemi se snažíme vyhýbat označením jako „zaostalé“ nebo „rozvojové“ země, protože je považujeme za zjednodušující, hodnotí země či oblasti převážně na základě ekonomických kritérií nebo norem, které jsou běžné v našem „rozvinutém“ světě. Proto doporučujeme se těmito označením vyhýbat a mluvit spíše o konkrétních místech a lidech. Někdy také používáme označení země Globálního Jihu nebo výčet, jako země Afriky, Asie a Latinské Ameriky.

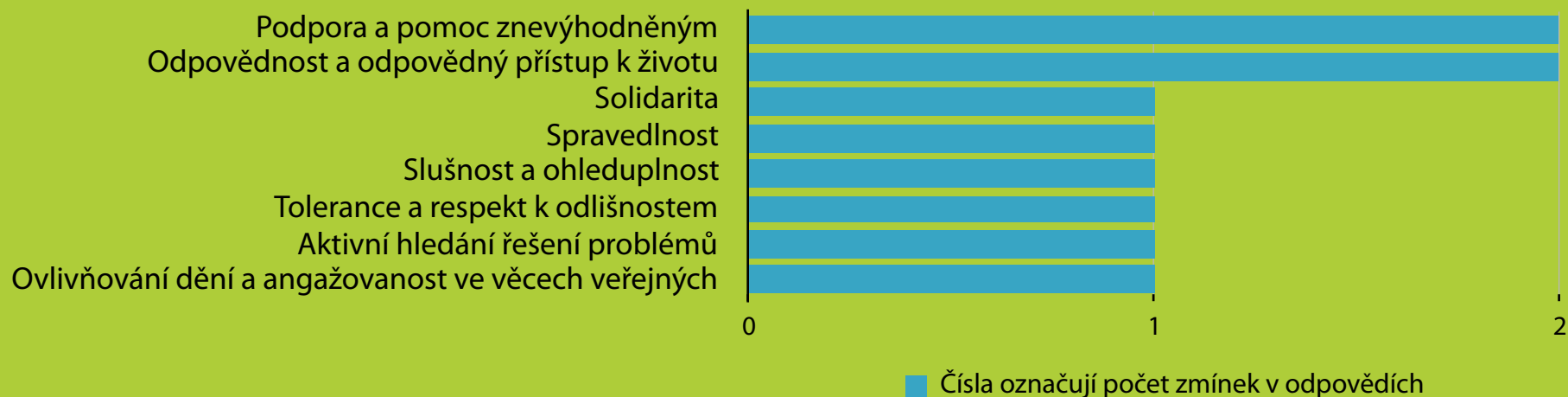
„Snažíme se motivovat k aktivní účasti na řešení problémů na místní, regionální, národní i mezinárodní úrovni. Chtěli bychom se naučit respektovat odlišné názory a pohledy na svět. Když pořádáme fóra k jednotlivým ožehavým problémům, pokoušíme se vymezit problém, analyzovat ho, hledat různá řešení na základě našich zkušeností.“

Gymnázium Chotěboř

Jaká témata Fairtradové školy nejčastěji začleňují do výuky:

Na jaké postoje a hodnoty se Fairtradové školy nejčastěji zaměřují:

4) JAK GRV REALIZUJEME? KDO SE (NE) ZAPOJUJE?

Shrnutí: Ze získaných informací vyplývá, že na školách je obvykle jeden pedagog či pedagožka jako tzv. „tahoun“, který má podporu dalšího kolegy či kolegyně. Ostatní pedagogové či pedagožky často fungují tzv. na zadání – zapojí se, pokud je někdo přímo osloven (zpravidla pedagog tahoun nebo studenti a studentky z řídicí skupiny). Větší část pedagogů a pedagožek se zapojuje v případech škol, kde se konají společné akce zaměřené na globální témata (např. celoškolský GRV vyučování v průběhu jednoho týdne). Pedagogové a pedagožky pak začleňují témata dle vlastního výběru i v průběhu školního roku. Systematické začleňování GRV výrazně podporuje, pokud je řídicí skupina součástí i dalších struktur – např. školní Ekotým nebo žákovský parlament.

Doporučení: Hledejte společně cesty, díky kterým se GRV může stát běžnou součástí života vaší školy. Formulujte za řídicí skupinu jasné návrhy a ty poté prezentujte ostatním, hledejte cesty pro spolupráci napříč školou. S návrhem na začlenění globálních souvislostí do výuky mohou přijít sami studenti a studentky – mohou navrhnout pedagogickému sboru, jaká témata či problémy by chtěli řešit. Vytvořte zásobárnu materiálů, které můžete využívat a sdílet (publikace, fotografie, filmy, prezentace atd.). Jako řídicí skupina sledujte a vyhodnocujte, jak je GRV u vás ve škole realizováno, pravidelně plánujte, přicházejte s novými nápady.

„Celá škola se zapojuje během tematických dnů vždy v říjnu a v dubnu, v jiných předmětech navazují učitelé dle uvážení, GRV děláme také v odpoledním kroužku. Iniciátorem je Ekotým – zapojuje se celá škola – bereme to jako samozřejmé.“

ZŠ JV Sládka Zbiroh

Jak je GRV realizováno v životě Fairtradových škol:

- ★ Zapojuje se většina pedagogů a pedagožek (každý na jiné úrovni).
- ★ Iniciátorem a tahounem je jeden pedagog či pedagožka (případně s podporou dalších 1–2 lidí).
- ★ Témata určuje řídicí skupina a je iniciátorem akcí.
- ★ Je realizována pravidelná celoškolní tematická výuka zaměřená na GRV. V průběhu roku pak pedagogové
- ★ začleňují GRV do výuky průběžně (podle předmětů a preferencí a plánů vyučujících dle ŠVP).
- ★ Témata jsou zmíněna v ŠVP. Jsou pravidelně začleňována v předmětech (na ZŠ např. zeměpis, Výchova ke zdraví); na SŠ např. ZSV, společenskovední seminář, ekonomika, marketing, odborné předměty...
- ★ Všichni pedagogové mají k dispozici metodické příručky. Na první poradě školního roku dostanou od pedagoga z řídicí skupiny informace o GRV, možnostech zapojení, dostupných materiálech.
- ★ Škola má v ŠVP samostatný předmět – např. Dnešní svět, Globální výchova.
- ★ GRV je náplní celoškolních veřejných akcí – např. Férové Vánoce, Den otevřených dveří, prezentace pro veřejnost i pro jiné školy, stánky na trzích.
- ★ Ve škole jsou organizovány „férové přestávky“ s prezentacemi a férovým pohoštěním.
- ★ Řídicí skupina usiluje o to, aby GRV bylo samozřejmou součástí života školy.
- ★ Propojení s dalšími týmy/skupinami (žákovský parlament, tým Ekoškoly...).
- ★ GRV je začleňováno do výuky cizích jazyků – spíše nahodile podle témat v učebnicích.
- ★ Pedagogové a pedagožky fungují „na zadání“ – pedagog z řídicí skupiny je požádá o zařazení určitého tématu nebo konkrétní aktivity.
- ★ Do činnosti jsou zapojeni také nepedagogičtí pracovníci a pracovnice (např. provozovatel či provozovatelka bufetu, aktivní školník...).
- ★ GRV je realizováno v rámci volnočasových aktivit – tematický odpolední kroužek, programy o fair trade v rámci družiny.
- ★ Škola o tématech GRV (převážně fair trade) informuje neformálně – např. nabídkou fair trade produktů na školních akcích, ve škole je k dispozici fairtradová káva a čaj, produkty se objevují i ve školní kantýně.

Máte otázky?
Volejte tísňovou
linku GRV:

☎ **777 110 434**

Zpracovala Kristýna Hrubanová
a Stanislav Komínek. NaZemi, 2016.
Děkujeme všem školám, které
se zapojily.

Tento dokument byl vytvořen
s finanční podporou Ministerstva
zahraničních věcí ČR.

